

20.08.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/215
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.7.2024/230
Karar Numarası : 2024/697
Başvuran : B. P. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. İsrail'in Gazze'ye yönelik savaş suçu ve soykırım niteliğindeki operasyonları devam ederken İsrail ile ikili ticari ilişkilerini sürdüren Zorlu Holding Anonim Şirketine yaptırım uygulanması talebine ilişkindir.

II. İDDİA VE TALEP

2. Başvuran, İsrail'in Gazze'ye yönelik uluslararası hukuk bağlamında savaş suçu ve soykırım niteliğindeki operasyonlarının artan bir şiddetle devam ettiğini, operasyonlar sonucunda on binlerce insanın katledildiğini ve daha fazlasının yaralandığını, halen İsrail tarafından Gazze'de yaşayan kişilere yiyecek, ilaç ve diğer insani ihtiyaçların ulaştırılmasının engellendiğini, İsrail'in Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 9/12/1948 tarihli ve 260 A (III) sayılı kararıyla kabul edilen ve 12/1/1951 tarihinde yürürlüğe giren Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'ni ihlal ettiği gerekçesiyle Uluslararası Adalet Divanı'na başvurulduğunu, Uluslararası Adalet Divanı tarafından İsrail'in davanın düşürülmesi talebinin reddedildiğini ve davanın esasına geçildiğini, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından hazırlanan İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri'nin 2011 yılı Haziran ayında onaylandığını, Rehber İlkelerin iş dünyası ve insan hakları söz konusu olduğunda tüm devletlerden ve işletmelerden gözetmeleri beklenen küresel bir standart haline getirildiğini, Zorlu Holding Anonim Şirketi bünyesindeki enerji şirketleri ve iştirakleri tarafından İsrail ile ticari faaliyetlerin sürdürüldüğünü, enerji üretiminin son derece stratejik bir faaliyet alanı olduğunu ve İsrail'in işleyişini sürdürmesine katkı sağladığını, Uluslararası Adalet Divanı tarafından soykırım davası görülmeye devam eden İsrail ile ticaret yapmaya devam edilmesinin İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri'ne aykırılık oluşturduğunu, Zorlu Holding Anonim Şirketinin İsrail ile ikili ticari ilişkilerini askıya almasının hukuki bir sorumluluk olduğunu iddia etmekte; Zorlu Holding Anonim Şirketine insan hakları ilkelerine aykırı ticari faaliyet yürütmesi sebebiyle yaptırım uygulanmasını talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir."

4. 6701 sayılı Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) ...f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek; g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek; ... i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek ..."

5. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinde zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.

(...)

(9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir."

7. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) *Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

10. Bununla birlikte başvuru; İsrail'in Gazze'ye yönelik uluslararası hukuk bağlamında savaş suçu ve soykırım niteliğindeki operasyonlarının artan bir şiddetle devam ettiği, Zorlu Holding Anonim Şirketi bünyesindeki enerji şirketleri ve iştirakler tarafından İsrail ile faaliyetlerin sürdürüldüğü ve bu yolla İsrail'in işleyişini sürdürmesine katkı sağlandığı iddiası ile Zorlu Holding Anonim Şirketine insan hakları ilkelerine aykırı ticari faaliyet yürütmesi sebebiyle yaptırım uygulanması talebine ilişkindir.

11. 6701 sayılı Kanunda, ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişinin Kurumumuza başvurabileceği hükmü altına alınmıştır. Bu hükümden, herhangi bir kişinin Kurumumuza başvuru yapılabilmesi için ayrımcılık yasağı ihlalden doğrudan veya dolaylı olarak zarar gördüğü iddiasının bulunması gerektiği, başka bir ifade ile mağdur sıfatını haiz olması gerektiği anlaşılmaktadır.

12. Başvuru dilekçesinin incelenmesinden, başvuranın iddia konusu hususlar nedeniyle mağdur sıfatını haiz olma şartını sağlamadığı anlaşılmakla birlikte başvuranın mağdur sıfatını taşımış olsa bile Zorlu Holding Anonim Şirketine insan haklarına aykırı ticaret faaliyet yürüttüğü gerekçesiyle yaptırım uygulanmasına ilişkin talep, 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde Kurumun başvuru incelemesi yapacağı alanlar olarak belirtilen ayrımcılık yasağı ve ulusal önleme mekanizması kapsamında değerlendirilememektedir.

13. Başvuranın dilekçesi, yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte ele alındığında; öncelikle başvuranın mağdur sıfatını haiz olma şartını sağlamadığı, mağdur sıfatına haiz olsa bile Türkiye

İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesine göre Kurumun görev alanına girmeyen başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/7/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Afişan TİRYAKİ
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi